

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 133/2016-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. mája 2016 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Máriou Padalovou, Námestie gen. M. R. Štefánika 1, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 164/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 164/2011 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 164/2011 konať bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Žilina povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 303,16 € (slovom tristotri eur a šesťnásť centov) na účet advokátky JUDr. Márie Padalovej, Námestie gen. M. R. Štefánika 1, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. februára 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 164/2011 (ďalej len „namietané konanie“).

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„Sťažovateľka podala v roku 2011 návrh na zvýšenie výživného na tri maloleté deti, vec je na Okresnom súde Žilina vedená pod sp. zn. 9P 164/2011. Po dvoch urgenciách o vytýčenie pojednávania bolo na 7.8.2013 vytýčené pojednávame, ktoré ale bolo zrušené z dôvodu žiadosti odporcu o odročenie pojednávania. Prvé pojednávame vo veci sa uskutočnilo dňa 27.9.2013, teda po takmer 22 mesiacoch od podania návrhu. Dňa 15.1.2014 sa konalo druhé pojednávanie a 7.5.2014 tretie pojednávanie, na ktorom Okresný súd Žilina vo veci rozhodol a vydal rozsudok. Odporca sa ale následne odvolal. Krajský súd Žilina uznesením zo dňa 21.8.2014 rozsudok okresného súdu zrušil vec vrátil na ďalšie konanie. Zákonný sudca okresného súdu vytýčil termín pojednávania na 22.12.2014, toto pojednávania bolo ale opäť zrušené z dôvodu ospravedlnenia sa odporcu. Následne bol termín vytýčený na 13.5.2015, toto pojednávanie bolo opäť zrušené z dôvodu

dlhodobej PN zákonného sudcu, vec tak bola pridelená inému sudcovi, ten ale pojednávanie vytýčené na 13.5.2015 zrušil z dôvodu kolízie termínov pojednávanií. Právny zástupca sťažovateľky opäť podal urgenciu na vytýčenie termínu pojednávania a následne i sťažnosť na postup súdu. Až dňa 1.2. 2016 sa uskutočnilo ďalšie pojednávanie, celkovo štvrté od podania návrhu, t.j. za 4 roky a 2 mesiace. Navrhovateľka sa sama stará o tri školopovinné deti, pričom najstarší syn je ťažko zdravotne postihnutý a je na invalidnom vozíku. Ten počas konania už dosiahol plnoletosť. Medzi jednotlivými pojednávania boli bezdôvodné dlhé časové obdobia, počas ktorých súd nekonal. Hoci bol návrh podaný už v decembri 2011, vec doposiaľ nebola ukončená a sťažovateľka sa nemôže domôcť väčšieho výživného pre svoje tri deti.

Sťažovateľka vždy poskytla súdu potrebnú súčinnosť, na pojednávania chodila a nikdy sa z pojednávania neospravedlnila. Sama sa stará o tri deti, pričom nároky na ich výživu, vzdelanie a iné potreby sa vekom zvyšujú, čo sťažovateľka nedokáže zo svojho príjmu zvládnuť. ...

Sťažovateľka podala dňa 09.11.2015 sťažnosť predsedovi Okresného súdu Žilina na prieťahy v konaní. Listom zo dňa 07.12.2015 sa súd vyjadril k sťažnosti a uznal ju za čiastočne dôvodnú. Situácia sa však výrazne nezmenila a vo veci nie je rozhodnuté doteraz.“

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný o jej sťažnosti takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky [REDAKOVANÉ]... na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR v konaní vedenom pred Okresným súdom Žilina sp. zn. 9P 164/2011 bolo porušené.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9P 164/2011 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie meritórne prejednaná a rozhodnutá.

3. Sťažovateľke [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 5.000,- EUR, ktoré je súd povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od rozhodnutia Ústavného súdu.

4. Okresný súd v Žiline je povinný zaplatiť sťažovateľke [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 379,02 EUR na účet jej právneho zástupcu JUDr. Márii Padalovej do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 133/2016-10 z 9. marca 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie a zároveň vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril k prijatej sťažnosti.

Na výzvu ústavného súdu reagoval predseda okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprS/156/2016 z 11. apríla 2016, v ktorom poukázal na neprimeranú zaťaženosť všetkých sudcov okresného súdu, na ktorú neustále upozorňuje. Zdôraznil veľké rozdiely v nápade vecí na jednotlivé sudy, ako aj nutnosť prerozdelenia vecí z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonného sudcu, čo žiadal pri rozhodovaní o sťažnosti zohľadniť.

Predseda okresného súdu predložil aj vyjadrenie zákonného sudcu s chronológiou priebehu celého konania. Zákonný sudca ako dôvody prietáhov v konaní uviedol súbežné vybavovanie agendy T, D, podstatne vyšší nápad v agende P oproti iným senátom, prerozdelenie vecí zo senátu 15 P, dlhodobú práceneschopnosť, neúplné obsadenie jeho sudcovského oddelenia. Na uvedené nedostatky bola upozornená aj Sudcovská rada pri Okresnom súde Žilina a ďalej uviedol, že predpokladaný termín rozhodnutia v predmetnej veci bol stanovený na 16. máj 2016.

Právna zástupkyňa sťažovateľky zaujala stanovisko k vyjadreniu okresného súdu podaním z 29. apríla 2016, v ktorom uviedla, že sťažovateľka trvá na svojej sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich

vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 164/2011.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ide o návrh na zvýšenie výživného, čo patrí ku štandardnej rozhodovacej činnosti súdov. Ústavný súd však konštatuje faktickú zložitosť veci vzhľadom na rozsiahly spisový materiál (spis obsahuje dosiaľ 930 strán) a listinné dôkazy predkladané odporcom (čl. 427 – čl. 508, 564 až čl. 625), čo si vyžiadalo časovú náročnosť pri príprave pojednávania a zároveň prispelo k predĺženiu konania.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľky. Pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v namietanom konaní k zbytočným priet'ahom, ústavný súd konštatuje predĺženie konania v dôsledku správania odporcu, ktorého žiadosti o odročenie pojednávania bolo vyhovené v dvoch prípadoch, a tak došlo k predĺženiu konania približne o sedem mesiacov.

3. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v konaní. Z doterajšieho priebehu konania vyplýva, že okresný súd bol nečinný od 10. februára 2012 do 11. apríla 2013 a od 30. januára 2015 do 10. decembra 2015, kedy vo veci nevykonal žiadny úkon, ktorý by smeroval k rozhodnutiu vo veci samej. Celková doba nečinnosti okresného súdu tak predstavuje viac ako 2 roky.

V súvislosti s uvedeným zistením ústavný súd zdôrazňuje, že konštatovaný priet'ah je potrebné posudzovať v spojení s dôležitosťou agendy starostlivosti súdu o maloleté deti, ktorej výnimočnosť postavenia je predovšetkým v rýchlosti konania.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o tom, že okresný súd je nedostatočne obsadený, ústavný súd neakceptoval.

V tejto súvislosti už ústavný súd uviedol (I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, že sa na ten účel prijali včas a adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garanta spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (I. ÚS 156/02). Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 164/2011 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 164/2011 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 €, čo odôvodnila stavom právnej neistoty pretrvávajúcom od roku 2011 a primeranosťou k požadovanému výživnému.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu priet'ahov okresného súdu v konaní, význam veci pre sťažovateľku) ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Vo zvyšnej časti finančného zadosťučinenia nebolo sťažnosti sťažovateľky vyhovené.

Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátkou (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde), ktorá si uplatnila nárok na ich úhradu v celkovej sume 379,02 €.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2016 je 143 € a hodnota režijného paušálu je 8,58 €.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľke nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2016 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume 303,16 € vrátane režijného paušálu.

Ústavný súd úhradu trov konania za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2016 (stanovisko z 29. apríla 2016 k vyjadreniu okresného súdu) sťažovateľke nepriznal, keďže toto vyjadrenie neobsahovalo žiadne skutočnosti významné pre rozhodnutie ústavného súdu.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2016